

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

A Study of Administrator's Creative Leadership in Private School Mukdahan Province

เฉลิมพล เอกพันธุ์¹ ดร.ธีระ ภูติ²chalernpol Ekanan¹ Dr.Teera Prudee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2561 รวม 226 คน จากโรงเรียนเอกชนทั้งหมด 12 แห่ง สังกัดสำนักงานศึกษาจังหวัดมุกดาหาร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 7 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การจัดทำข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาและการนำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 2 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีค่าเฉลี่ย 4.63 ด้านการเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 4.51 และพบว่า มี 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร สรุปผลดังนี้

2.1 ด้านการเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม พบว่า ความเห็นโดยรวม ควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการวางแผน การสนทนา การอภิปราย การระดมพลังสมอง รวมไปถึงการศึกษานอกสถานที่เป็นหมู่คณะของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน สนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะปฏิบัติ งานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อช่วยให้ทีมงานแต่ละฝ่ายประสบความสำเร็จมากกว่าการทำงานคนเดียว และยังสามารถควบคุมดูแลการทำงานเป็นทีมให้มีสมาชิกในกลุ่มงานในขนาดที่เหมาะสมอีกด้วย

2.2 ด้านการเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า ความเห็นโดยรวม ควรส่งเสริมความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ให้มีพัฒนาขึ้นเป็นแนวความคิดใหม่ ๆ สามารถอธิบาย

คำสำคัญ: ระดับภาวะผู้นำ, แนวทางการพัฒนา

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹Master of Education Program in Education Administration Kalasin University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²Cours teacher in Master of Education Program in Educational Administration Kalasin University

*ผู้ติดต่อ, เมล์: เฉลิมพล เอกพันธุ์, chalernpol.ekapan@gmail.com

รับเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 แก้ไข 22 พฤษภาคม 2563 ตอรับ 27 พฤษภาคม 2563

สื่อสาร ทำให้ความเข้าใจให้ผู้อื่นนำความคิดที่มีค่าของตนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้บริหารค้นหาแนวทางปฏิบัติงานที่ดีกว่า และใหม่กว่าอยู่เสมอ โดยไม่ผูกพันอยู่กับความคิดแบบเดิม ๆ มีการแสวงหาคำตอบ คำถาม หรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาการทำงานที่ยุ่งยาก พร้อมทั้งสร้างแรงกระตุ้นให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความกล้าที่จะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าที่จะแสดงออกในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมที่แปลกใหม่ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีคุณค่า และยังมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องตามกลยุทธ์การปรับตัวองค์กรเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

ABSTRACT

The purpose of this research aimed to study the level of leadership and guidelines for creative leadership development of private school administrators in Mukdahan Province. The study was divided into 2 phases as follows; Phase 1, to study the level of creative leadership of private school administrators in Mukdahan Province. Populations include private school administrators and teachers in private schools in Mukdahan Province, the academic year 2018, a total of 226 people from a total of 12 private schools under the Mukdahan Provincial Education Office. The sample group consisted of private school administrators and 144 private school teachers in Mukdahan Province. The instruments used in the research were; a rating scale questionnaire, analysis of statistics, means and standard deviation. Phase 2, was to study the guidelines for the creative leadership development of private school administrators in Mukdahan Province. The target group of the research was 7 academic dignitaries; it was a structured interview, data creation by content analysis and descriptive presentation.

The results of the research showed that:

1. The study of the creative leadership level of the private school administrators in Mukdahan Province of the whole had the high level with average 4.37. When considered in each aspect, it was found that there were 2 aspects with an average of the highest level, which were the leadership of work achievement with an average of 4.63 and the aspect of risk management leadership with an average of 4.51. There were 3 aspects with a high level of average value,

2. The guidelines for the development of creative leadership of the private school administrators in Mukdahan Province can be summarized as follows;

- 2.1 The leadership in team learning found that in general there should have some opinions to support administrators, teachers, and the personnel to learn together, to create teamwork in school, organizing activities, planning, discussions, brainstorming, including field trips as a group of administrators, teachers, and the school personnel, to support the establishment of a systematic teamwork network, and there was close coordination for resulting in the exchange of knowledge while working or doing various activities together to help each teamwork more successfully than working alone. And can also control and work as a team to have the members of the workgroup in the appropriate size as well.

- 2.2 In terms of leadership in creating creativity, it was found that, in general, it was agreed that it should promote the ability to create new things by using existing experience to develop into new concepts, be able to explain, communicate, and understand for others to use their valuable ideas for the most benefit. Executives

should be always searching for better and newer without being bound to the old ideas, finding the answers to questions or new work methods to solve difficult work problems, as well as to encourage teachers, personnel, and students for the creativity by using the exist resources valuably, also had morality and ethics together with in accordance for the strategy of organizational adjustment to the Thailand 4.0.

Keywords: Leadership level, Development guidelines

กฤติหลัง

ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และสามารถนำองค์การสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี นำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นการสร้างผู้นำที่มีความสามารถและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์การสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคสมัยใหม่นี้ ผู้นำในด้านการศึกษาคือบุคคลสำคัญที่จะนำพาให้สถานศึกษาบรรลุสำเร็จในการพัฒนาบุคลากร และการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารคืออนาคตของชาติที่เป็นผลผลิตจากสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะนำพาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ ดังนั้นจึงได้มีพระราชบัญญัติออกมามีผลบังคับใช้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริหารในเบื้องต้น คือพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2550 มาตรา 37 กำหนดไว้ว่า ให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งผู้อำนวยการหนึ่งคนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการโรงเรียนในระบบ และแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบพร้อมทั้งส่งหลักฐานการแต่งตั้งผู้อำนวยการภายในหนึ่งเดือนนับแต่ยื่นแต่งตั้ง ผู้อำนวยการต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาและสามารถทำงานให้กับโรงเรียนในระบบได้เต็มเวลาและมาตรา 39 กำหนดไว้ว่า ผู้อำนวยการมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้ 1) ดูแลรับผิดชอบงานด้านวิชาการของโรงเรียนในระบบ 2) แต่งตั้งและถอดถอนครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในระบบตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารกำหนด 3) ควบคุมปกครองครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนของโรงเรียนในระบบ 4) จัดทำทะเบียนครู บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ นักเรียน และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด 5) จัดทำหลักฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การศึกษาตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับวิชาการตามระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งตราสารจัดตั้ง นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของโรงเรียนและหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ ผู้บริหารทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำ (Leadership) และมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์การหรือสถานศึกษา (Organization or Schools) ให้เกิดประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ตามเป้าหมาย (Goals) ซึ่งการบริหารจัดการองค์การย่อมมีความเสี่ยงต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ (vision) และสมรรถนะ (competency) โดยมีความสามารถ (Ability) มีความเป็นผู้นำสามารถนำองค์การให้มีความเจริญเติบโต (Growth) อยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง (Survival) มีความเป็นเลิศ (Excellence) อย่างยั่งยืน (Sustainable) และเป็นที่ยอมรับว่าผู้บริหารทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Educational Administrators in 21st Century) จำเป็นจะต้องมีความเป็นผู้นำสูง (High Leadership) จึงจะสามารถบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) การมีความเป็นผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารทางการศึกษาโดยจะต้องมีการใช้นวัตกรรม การสร้างคุณค่า (Value creation) การศึกษาไทยให้เกิดผลิตภาพโดยใช้ทั้งความสามารถ ประสพการณ์ ความรับผิดชอบการมีส่วนร่วม สถานภาพโดยมองอนาคตมากกว่าอดีตและปัจจุบันมีความ

เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leader) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์การบริหารองค์การทางการศึกษา ตามสภาพบริบทสู่ความเป็นเลิศ (ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน, 2561, หน้า 19) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยสำคัญหลายฉบับที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นหลักในการนำองค์การไปสู่เป้าหมาย และจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินการบริหารจัดการการศึกษา ต่อเนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโรงเรียน ผู้นำจึงควรมีบทบาทในการเป็นผู้รับรู้ ผู้ประสานงาน สนับสนุนอำนวยความสะดวกเพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สุมาพร ท่าทอง, 2554, หน้า 2) ประสิทธิภาพขององค์การอาจจะพิจารณาได้จากความพึงพอใจของสมาชิกในหน่วยงานนั้น ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ กล่าวคือ ต้องเป็นตัวอย่างในด้านพฤติกรรมและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน ศิลปะของบุคคลหนึ่งที่สามารถโน้มน้าวให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนได้แสดงพฤติกรรมของตนเองตามที่ผู้นำประสงค์ ภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของส่วนรวมหรือของผู้นำได้อย่างไม่มีเงื่อนไข และเป็นการใช้อำนาจต่อบุคคลอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จขององค์กรนั่นเอง (สันติ บุญภิรมย์, 2552, หน้า 230)

จากการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนด้านพัฒนาการศึกษา ยุคไทยแลนด์ 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในหลาย ๆ ด้าน เพื่อการพัฒนาตนเอง และองค์การให้ประสบผลสำเร็จ และอีกทั้งในปัจจุบันการศึกษามีการแข่งขันกันอย่างมากระหว่างโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนรัฐบาล เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนนั้นมีจำนวนลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาโดยรวม เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ทั้งงานบริหารด้านวิชาการ พร้อมทั้งไม่มีภาวะผู้นำทางการบริหารครูไม่ให้ความเคารพและผู้บริหารสั่งการครูไม่ได้เท่าที่ควรในการดำเนินงาน เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในการโน้มน้าวบุคลากรหรือกลุ่มในองค์การที่ทำงานร่วมกันได้ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและการดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างมีความรับผิดชอบตลอดเวลา และที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการนำองค์การสู่ความสำเร็จทั้งด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ของงาน (ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน, 2554, หน้า 10-21)

ประกอบกับการสำรวจวิเคราะห์ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกลุ่มงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าผู้บริหารในโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำในการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีพัฒนาภาวะผู้นำทางผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ทั้งด้านการบริหารงาน และการบริหารวิชาการทำให้ไม่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงทั้งด้านการบริหารจัดการและการบริหารงบประมาณรวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้งการทำงานอุปสรรคการแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด ค่าบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวการเปลี่ยนแปลงไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวม อันสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารงานเพื่อที่จะทำให้โรงเรียนได้รับความนิยม ความน่าเชื่อถือ มีศักยภาพในการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในการบริหารด้านต่าง ๆ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดมุกดาหาร ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและให้ทันกับการแข่งขันที่สูงขึ้นของโรงเรียนเอกชนในยุคใหม่ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับใด
2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ควรมีลักษณะอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยจากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2561 รวม 226 คน จากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหารทั้งหมด 12 แห่ง สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 144 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซซี่และมอร์แกน (Krejcie R.V., & Morgan D.W., 1970, p. 608) จากประชากรทั้งหมด จำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ๆ มีทั้งหมด 25 ข้อ แบ่งเป็นค่านละ 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ในลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อขออนุญาตการใช้พื้นที่ทำการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายของคาร์วิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 144 คน

3. เก็บรวบรวมและตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีดังนี้ 1. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 2 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีค่าเฉลี่ย 4.63 ด้านการเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 4.51 และ พบว่า มี 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเป็นผู้นำของผู้นำ มีค่าเฉลี่ย 4.36 ด้านการเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม มีค่าเฉลี่ย 4.28 ด้านการเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 4.13 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร จากผลการสังเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทั้ง 7 คน ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทั้ง 7 คน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหารไว้ว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารครู และบุคลากรได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการวางแผน การสนทนา การอภิปราย การระดมพลังสมอง รวมไปถึงการศึกษานอกสถานที่เป็นหมู่คณะของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน สนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อช่วยให้ทีมงานแต่ละฝ่ายประสบความสำเร็จ

มากกว่าการทำงานคนเดียว และยังสามารถควบคุมดูแลการทำงานเป็นทีมให้มีสมาชิกในกลุ่มงานในขนาดที่เหมาะสมอีกด้วย

2.2 ด้านการเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 7 คน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ไว้ว่าควรส่งเสริมความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ให้มีพัฒนาขึ้นเป็นแนวความคิดใหม่ ๆ สามารถอธิบาย สื่อสาร ทำความเข้าใจให้ผู้อื่นนำความคิดที่มีค่าของตนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้บริหารค้นหาแนวทางปฏิบัติงานที่ดีกว่าและใหม่กว่าอยู่เสมอ โดยไม่ผูกพันอยู่กับความคิดแบบเดิม ๆ มีการแสวงหาคำตอบ คำถาม หรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาการทำงานที่ยุ่งยาก พร้อมทั้งสร้างแรงกระตุ้นให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความกล้าที่จะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าที่จะแสดงออกในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมที่แปลกใหม่ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีคุณค่า และยังมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องตามกลยุทธ์การปรับตัวองค์กรเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร พบว่าโดยรวมนี้อาจเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหารมีการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ดีอยู่แล้ว แต่ในปัจจุบันนี้ออกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ทำงานแล้ว ผู้บริหารควรมีการอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำในการเสริมองค์ความรู้การบริหารโรงเรียนเอกชนให้ทันสมัยทันสถานการณ์กับผู้นำยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิมมิก้า เครือเนตร (2554, หน้า 39-40) ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญยิ่งต่อองค์กร ในการที่จะทำให้บรรลุถึงความสำเร็จในการบริหารงาน ที่จะขับเคลื่อนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการบริหารโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 โดยเกิดความร่วมมือกันในการนำองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจะต้องมีการเสริมองค์ความรู้ความสามารถเป็นหลักในการพัฒนา และจะต้องมีคุณธรรมในการบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนเอกชน และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคตจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถกำหนดประเด็นศึกษาที่สำคัญ 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การมีคุณลักษณะ 2) การเป็นผู้นำยุคใหม่ 3) การเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานและมีคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ฉะนั้นภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อองค์กรการศึกษาเพราะมีบทบาทในการสร้างกระบวนการทำงานของโรงเรียนเอกชนทั้งระบบ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญญา มาส โลจนานนท์ (2557, บทคัดย่อ) ผู้นำ คือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในบุคคลหลาย ๆ คน ที่มีอำนาจ มีหน้าที่มีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติงานหรือมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น เนื่องจากผู้บริหารมีการสนับสนุนครู บุคลากร จึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จได้

2. จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารได้มีการส่งเสริมการทำงานของครู บุคลากรในด้านต่าง ๆ ดีอยู่แล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 7 คน มีความคิดเห็นควรส่งเสริมให้ครูบุคลากรได้เรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ดังนี้ การจัดกิจกรรมร่วมกัน การวางแผน การสนทนา การอภิปราย การระดมพลังสมอง การศึกษา

นอกสถานที่เป็นหมู่คณะของครู บุคลากร สนับสนุนการจัดตั้งภาคีเครือข่ายการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้ครูบุคลากรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม มุ่งเกษม (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารซึ่งผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) การมีความเป็นผู้นำได้แก่ การมีความสามารถในการชี้แนะตนเองและผู้อื่น ด้วยการกล้าคิดกล้าตัดสินใจการลงมือทำตามแผนที่ได้วางไว้อย่างจริงจังโดยมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จนกว่าจะประสบผลสำเร็จ 2) การมีวิสัยทัศน์ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์เมนูใหม่ตลอดเวลาโดยการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาองค์กรรวมถึงการมีความ สามารถในการนำแนวคิดนั้นไปสู่การปฏิบัติงานได้จริง จะทำให้เกิดผลสำเร็จที่ต้องการได้ 3) การทำงานเป็นทีมได้แก่การมีความสามารถในการประสานพลังสร้างสรรค์จากผู้ร่วมงานทุกคนโดยการนำจุดแข็งหรือข้อดีในแต่ละคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์และความคิดเห็นจากทุก ๆ คนในทีมเพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม ในการสร้างสรรค์ผลงานและเป็นการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานร่วมกัน 4) การมีทัศนคติเชิงบวก ได้แก่ การมีความสามารถในการมองวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ในทุก ๆ สถานการณ์ด้วยการมองเห็นถึงข้อดีที่มาพร้อมกับปัญหาต่าง ๆ และมีความเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับโอกาสที่ดีกว่าเสมอ และนำไปสู่การประสบความสำเร็จที่มีคุณค่า 5) การมีความสามารถในการปรับตัว ได้แก่ การมีความสามารถในการปรับตัว และมีความยืดหยุ่นต่อสภาวะสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อที่จะสามารถปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องตามกลยุทธ์การปรับตัวองค์กรเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด) สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงในการกำหนดนโยบาย แผนงานพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนเอกชนให้มีระดับภาวะผู้นำที่สูงขึ้น เนื่องจากภาวะผู้นำที่สูงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่การปฏิบัติงานที่ส่งผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนระบบการทำงาน กำหนดทิศทางในภาระงานด้านต่าง ๆ และแนวทางการประเมินครู บุคลากร ให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่ผู้บริหารได้วางแผนไว้

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีความเข้าใจในบริบทของตนเอง สามารถสร้างเครือข่ายการทำงานได้อย่างมีระบบ เกิดความตระหนักถึงเจตตติการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพ และยังมีความมุ่งมั่นต่อการทำงานที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในองค์กรได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ควรมีการทำวิจัยกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

2.2 จากการศึกษาเกี่ยวกับศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ นำมาปรับปรุงการบริหาร เพื่อให้มีสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายมากที่สุด

2.3 จากการศึกษาควรทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร*. สาขาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิมมิกา เครือเนตร. (2554). *ภาวะผู้นำกับแรงจูงใจในการทำงาน*. พนักงานบริษัท ไทยฟู้ดส์กรุ๊ป จำกัด.

วิทยานิพนธ์ บธ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ธัญญามาส โฉจนานนท์. (2557). *ภาวะผู้นำและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์พนักงานกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไพฑูรย์ ลินลาร์ตัน. (2554). *การบริหารศึกษากับภาวะการณ์เป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุมาพร ทำนอง. (2554). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มวิภาวดี*

สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร. (2559). *ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน*. *Rajapark Journal*, 12(25).

สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

อุดม มุ่งเกษม. (2562). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหาร*. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 9(1),.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.